

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

AFRIKAANS TWEEDE ADDISIONELE TAAL

VRAESTEL 1: TAAL IN KONTEKS EN LETTERKUNDE

FEBRUARIE/MAART 2009 (KZN)

PUNTE: 120

TYD: 21/2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 18 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit VIER afdelings.

AFDELING A:	Kyk- en Leesbegrip	VRAAG 1 – 3	(30)
AFDELING B:	Opsomming	VRAAG 4	(10)
AFDELING C:	Taal	VRAAG 5 – 9	(60)
AFDELING D:	Letterkunde	VRAAG 10 –12	(20)

- 2. Beantwoord AL die vrae.
- 3. Lees die instruksies by AL die vrae.
- 4. Nommer die antwoorde korrek in die middel van die bladsy.
- 5. Trek 'n streep na elke afdeling.

AFDELING A: KYK- EN LEESBEGRIP

VRAAG 1: KOERANTARTIKEL

Lees die onderstaande leesstuk en beantwoord die vrae.

WAAR DAAR 'N WIL IS, IS DAAR 'N WEG. Van vee-oppasser tot iemand met grade.

- 1. Maema Mmonwa het as 'n arm seun in 'n plakkerskamp naby Polokwane grootgeword. Daar het hy matriek aan die einde van 1993 geslaag.
- 2. Na matriek het hy drie maande lank soos die ander jong mans in die plakkerskamp sokker gespeel en vee opgepas. Hy was nie met dié lewe tevrede nie. "Dit was baie frustrerend en ek is saam met my oom Pretoria toe om werk te soek."
- 3. Hy wou geld spaar om te studeer, maar dit was moeilik omdat hy net R220 vir twee weke se tuinwerk gekry het. Tog het hy met die eerste geld wat hy verdien het, sy eie plakkershut in die township gebou. Hy was baie trots daarop.
- 4. Tot 2001 het Maema verskillende soorte werkies gedoen. Hy was selfs vir 'n ruk werkloos. Hy het nooit moed opgegee nie en altyd probeer uitvind hoe om verder te studeer. Iemand in die plakkerskamp het hom aangemoedig om aansoek te doen vir 'n beurs by die Universiteit van die Witwatersrand (Wits).
- 5. Maema het die beurs gekry en in 2005 sy eerste graad voltooi. Hy het twee pryse gewen omdat hy die beste student én beste navorser in die kursus was. Sy ambisie daarna was om sy kwalifikasies verder te verbeter.
- Vandag is hy 'n geleerde en gerespekteerde man met 'n meestersgraad. Hy woon in Pretoria en werk as navorser by die Wetenskaplike Nywerheidsnavorsingsraad (WNNR). Hy is nou besig om aan sy doktorsgraad te werk.
- 7. Maema het ook sy jonger broer gemotiveer om te studeer. Vandag is hy 'n prokureur. "My bejaarde ouers is bly dat hulle nog leef om ons sukses te sien," sê Maema.

[Verwerk uit: Beeld, 11 Julie 2008]

(2)

[19]

VRAE:

1.1 Kies die REGTE antwoord.

A as jy hard werk, sal jy suksesvol wees.

- B as jy werk soek, sal jy suksesvol wees.
- C om suksesvol te wees, moet jy baie geld hê.
- D om suksesvol te wees, moet jy in Pretoria werk.

Die titel "Waar daar 'n wil is, is daar 'n weg" beteken ...

(1)

- 1.2 Gee EEN woord uit paragraaf 1 wat sê dat Maema nie ryk was nie. (1)
- 1.3 Watter werk doen Maema by die WNNR? (1)
- 1.4 Aan watter graad werk hy nou? (1)
- 1.5 Naby watter stad het hy grootgeword? (1)
- 1.6 Wat het Maema gedoen voordat hy gaan werk soek het? Noem TWEE dinge. (2)
- 1.7 Kies die REGTE antwoord.

Maema wou geld spaar om ...

- A sy broer te help.
- B vee te koop.
- C verder te studeer. (1)
- D tuingoed te koop.
- 1.8 Wie het Maema gehelp om tot in Pretoria te kom? (1)
- 1.9 Wat het Maema met die eerste geld wat hy verdien het, gedoen? (1)
- 10.1 Beantwoord die volgende vrae:
 - 1.10.1 Het Maema altyd werk gehad? Sê Ja/Nee. (1)
 - 1.10.2 Motiveer jou antwoord in VRAAG 1.10.1 deur EEN sin uit die teks neer te skryf. (1)
- Het Maema vir sy studies aan Wits betaal? Sê Ja/Nee. 1.11 1.11.1 (1)
 - 1.11.2 Watter EEN woord bewys jou antwoord in VRAAG 1.11.1. (1)
- 1.12 Waarom het Maema twee pryse gekry?
- 1.13 1.13.1 Is Maema se jonger broer ook 'n geleerde man? Sê Ja/Nee. (1)
 - 1.13.2 Motiveer jou antwoord in VRAAG 1.13.1. (1)
- 1.14 Watter EEN woord uit paragraaf 8 sê dat Maema se ouers nie meer jonk is nie. (1)

VRAAG 2: STROKIESPRENT

Lees die strokiesprent en beantwoord die vrae.

[Verwerk uit: Rapport, 2007]

VRAE:

2.1 Hoekom gaap Zits in raampie 1? (1)

2.2 Kies die REGTE antwoord.

Vir hoeveel uur uit 'n 24-uur-siklus is Zits wakker?

A 9 uur

B 16 uur

C 8 uur (1)

D 7 uur

2.3 Waarom het hy oë op sy ooglede laat tatoeëer? (1)

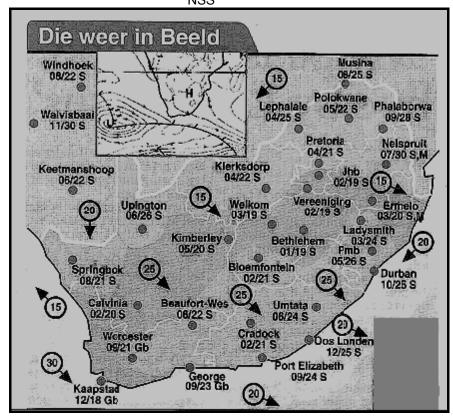
2.4 2.4.1 Dink jy Pierce se plan sal werk as hy bestuur? Sê Ja/Nee. (1)

2.4.2 Motiveer jou antwoord in VRAAG 2.4.1. (1)

[5]

VRAAG 3: WEERKAART

Lees die onderstaande weerkaart en beantwoord die vrae.

SLEUTEL VIR KAART		WÊRELDTI	EMPERATURE		SONTYE		
S	Son	Amsterdam	8º/14º	Johannesburg:			
Gb	Gedeeltelik bewolk	Beijing	20º/32º	Sonop	06:52		
В	Bewolk	Hongkong	25º/27º	Son sak	17:23		
Lr	Ligte reën	Jerusalem	13º/30º		·		
D	Donderbuie	Londen	8º/17º				
R	Reën	New York	21º/26º				
М	Mis	Tokio	20º/29º				
SN	Sneeu	Washington	23º/32º				

[Uit: Beeld, Saterdag 7Junie 2008]

VRAE:

3.1 Kies die KORREKTE antwoord.

Watter plek lê heelbo regs op die kaart?

- A Lephalale
- B Musina
- C Windhoek
- D Phalaborwa (1)
- 3.2 Kaapstad 12°/18° Gb
 - 3.2.1 Waarvoor staan *Gb*? (1)
 - 3.2.2 Wat is die maksimum temperatuur by Kaapstad? (1)
- 3.3 Hoe laat kom die son in Johannesburg op? (1)
- 3.4 In watter TWEE wêreldstede was dit op 7 Junie 2008 die koudste? (2)

TOTAAL AFDELING A: 30

[6]

AFDELING B: OPSOMMING

VRAAG 4:

- Die onderstaande leesstuk bevat wenke om stres te verminder.
- Som dié wenke in SEWE VOLSINNE op.
- Jou opsomming moet ongeveer 60 woorde wees.
- Skryf die getal woorde onder aan die opsomming.

WENKE VIR 'N LEWE SONDER STRES

- 1. Niemand hou van selfone wat lui as mense met mekaar praat nie. Daar is te veel mense wat hulle selfone dag en nag aangeskakel hou. Die goue reël is: hou jou selfoon afgeskakel terwyl jy met mense werk!
- 2. 90% van al die TV-programme vertoon fisiese geweld. Sulke programme maak jou gespanne of laat jou stres. Om te ontspan, moet jy na komedies en aangename programme kyk.
- 3. 'n Mens word baie bang as jy alles sien en hoor wat in die wêreld verkeerd is. Deur net die hoofopskrifte in koerante en tydskrifte te lees, sal al die slegte nuus jou nie so ontstel nie.
- 4. Hoe meer koffie en tee jy drink, hoe meer gespanne voel jy. Koffie en tee hou jou vir 'n kort rukkie wakker, maar dit verminder nie jou stresvlak nie, daarom moet jy minder koffie en tee drink.
- 5. Te veel skuld veroorsaak stres. Die oplossing is om net te koop wat jy regtig nodig het.
- 6. As jy te veel vriende het, is dit moeilik om jou tyd tussen almal te verdeel. Dit kan jou in 'n moeilike posisie plaas. Kies dus net 'n paar goeie vriende by wie jy regtig lekker kuier.
- 7. As jy jou werksituasie en persoonlike lewe meng, is dit moeilikheid soek. Die beste raad is om te sorg dat jy jou werk by die werkplek klaarmaak.

[Verwerk Uit: Huisgenoot, 22 Februarie 2007]

TOTAAL AFDELING B: 10

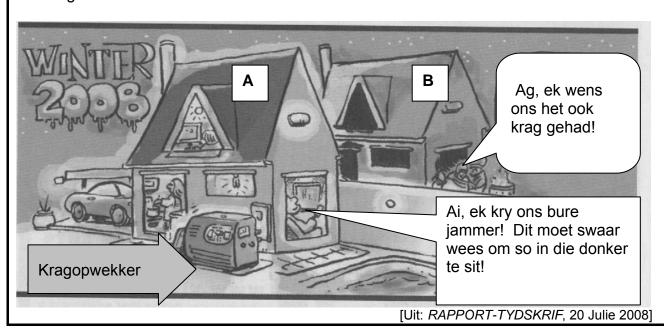
AFDELING C: TAAL

VRAAG 5: WOORDSTRUKTURE

Kyk na die prent en beantwoord die vrae.

AG NEE – AL WEER!

Kragonderbrekings veroorsaak baie probleme. Nie almal kan duur kragopwekkers bekostig nie!

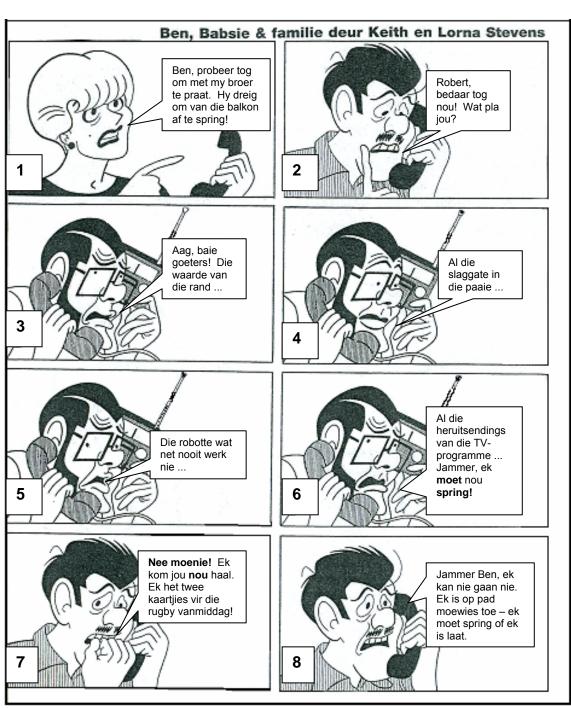
Volg die instruksies in die regterkantste kolom om die regte antwoorde in die linkerkantste kolom te gee. Skryf net die vraagnommer en die korrekte antwoord neer. Antwoorde in VRAAG 5.1 – 5.20 moet korrek gespel wees. Dis winter, vreeslik koud en die (5.1 krag) is 5.1 Gee die sinoniem. (1) weer af! 5.2 Saans is die probleem die heel (5.2 *erg*). Dis Gee die regte vorm. (1) 5.3 wanneer al die moeë (5.3 werk) huis toe kom. Gee die regte persoonsnaam. (1) Die kos moet vinnig (5.4 kook) word, die 5.4 Gee die regte vorm. (1) 5.5 Gee die enkelvoud. (5.5 kinders) moet gebad word en die klein (1) (5.6 motor) moet gewas word. 5.6 Gee die verkleiningsvorm. (1) Die mense in **huis A** is (5.7 *ontevrede*), want 5.7 Gee die antoniem. (1) die kragopwekker laat baie (5.8 lig) brand. 5.8 Gee die meervoud. (1) 5.9 Die ma is in die kombuis besig. (5.9 Hy/Sy)Kies die regte voornaamwoord. (1) hou daarvan om (5.10 kos maak/kos te maak) 5.10 Kies die regte woorde. (1) en die pa sit en kyk (5.11 na/aan) die nuus op 5.11 Kies die regte voorsetsel. (1) die televisie.

Vir (5.12 <i>aand</i> + <i>ete</i>) maak die ma 'n heerlike pot hoendersop en dit is almal se	5.12	Gee die regte samestelling.	(1)
(5.13 gunstelling/gunstelling) kossoort.	5.13	Kies die woord wat reg gespel is.	(1)
In huis B is die kinders ongelukkig, want hulle kamer is (5.14 <i>baie donker</i>). Hulle kan nie met hul TV-speletjies speel nie.	5.14	Gee die intensiewe vorm.	(1)
Die temperatuur daal elke nag al hoe laer en dit word al hoe (5.15 <i>koud</i>). Die arme mense bibber van die koue. Hulle is moedeloos, want die krag gaan (5.16 <i>kort-kort/kortliks</i>) af.	5.15 5.16	Gee die regte trap van vergelyking. Kies die regte woord.	(1) (1)
Hulle het 'n plan (5.17 <i>gedoen/gemaak</i>) om 'n vuur te maak. Hulle kan vleis, mielies, vis	5.17	Kies die regte woord.	(1)
(5.18 <i>ens.</i>) op die vuur braai.	5.18	Skryf die afkorting voluit.	(1)
Die gesin is ongelukkig buite in die koue. Miskien is dit ook omdat hulle huis die			
ongelukkige (5.19 nommer (13)) in die straat is. Tog wil hulle nie hulle huis verruil nie, want	5.19	Skryf 13 in woorde.	(1)
hulle glo: Oos, wes, (5.20 huis bes/tuis bes).	5.20	Voltooi met die regte woorde.	(1) [20]

VRAAG 6: SINSTRUKTURE

Lees die strokiesprent hieronder en beantwoord die vrae.

Babsie gesels met haar broer oor die telefoon. As sy hoor dat hy gaan spring, dink sy dat hy selfmoord wil pleeg. Daar is 'n misverstand. Sy roep vir Ben om die situasie te probeer red.

[Verwerk uit: RAPPORT-TYDSKRIF, 21 November 2007]

NS	<u> </u>		
6.1 (Babsie kry 'n oproep van haar broer.)	6.1	Skryf die sin in die verlede tyd.	(2)
6.2 (Robert sê: "Ek gaan nie rugby toe nie.")	6.2	Skryf die sin in die indirekte rede.	(2)
6.3 (Ben sê dat hy twee rugbykaartjies het.)	6.3	Skryf die sin in die direkte rede.	(2)
6.4 (Die waarde van die rand pla Robert.)	6.4	Skryf die sin in die lydende vorm.	(2)
6.5 (Daar is iets verkeerd met die toestand van die paaie.)	6.5	Skryf die sin in die ontkennende vorm.	(2)
6.6 Robert is ongelukkig <u>oor die foutiewe</u> <u>verkeersligte</u> . (6.6 <i>Waaroor)</i>	6.6	Voltooi die vraag sodat die onderstreepte deel die antwoord is.	(2)
6.7 Babsie is bekommerd oor Robert. (want) Sy dink hy wil selfmoord pleeg.	6.7	Verbind die sinne soos aangedui.	(1)
6.8 Robert hanteer nie (<i>geduldig; elke dag;</i> sy probleme) nie.	6.8	Skryf die sin met die korrekte woordorde oor.	(1)
6.9 Ben beveel Robert: "Moenie spring nie!" (6.9 Ben beveel Robert om)	6.9	Voltooi die sin.	(2)
6.10 (Ben het twee kaartjies vir die rugby gekoop.)	6.10	Skryf die sin in die toekomende tyd.	(2)
6.11 Babsie het gedink Robert het moed verloor. (tog) Hy geniet die lewe.	6.11	Verbind die sinne soos aangedui.	(1)
6.12 Die verkeersligte wat nooit werk nie,	6.12	Voltooi die sin in jou eie woorde.	(1) [20]

VRAAG 7: REDIGERING

Lees die strokiesprent hieronder en beantwoord die vrae.

[Uit: RAPPORT-TYDSKRIF, 13 Januarie 2008]

Volg die instruksies in die regterkantse kolom en skryf die sin korrek oor. Onderstreep die fout(e) wat jy reggemaak het.						
7.1	Ampie is bekommerd vir die nuwe jaar.	7.1	Maak die voorsetselfout reg.	(1)		
7.2	Hy sê Januarie is nie 'n goed maand nie, want die vakansiegees is verby.	7.2	Verbeter die vorm van die byvoeglike naamwoord.	(1)		
7.3	Hy ken nie wat om te doen nie.	7.3	Verbeter die woordkeusefout.	(1)		
7.4	Miskien sal een of ander pil hom hulp.	7.4	Maak die woordkeusefout reg.	(1)		
7.5	Aikôna, hy sal nooit dokter toe gaan nie.	7.5	Vul die ontbrekende uitroepteken in.	(1)		
7.6	Stix is nie 'n dokter.	7.6	Verbeter die ontkenningsfout.	(1)		
7.7	Stix beduie met sy finger.	7.7	Maak die spelfout reg.	(1)		
7.8	Ampie voel dadelik beter omdat hy sal 'n bietjie ontspanning kry.	7.8	Verbeter die woordordefout.	(1)		
7.9	Hulle loop met dapper en klapper.	7.9	Verbeter die idiomatiese uitdrukking.	(1)		
7.10	Stix asks Ampie what he would like to drink.	7.10	Vertaal die hele sin in Afrikaans.	(2) [11]		

VRAAG 8: KRITIESE TAALBEWUSTHEID

Lees weer die strokiesprent in VRAAG 6 om die vrae hieronder te beantwoord.

- 8.1 Wat het Robert bedoel toe hy gesê het hy "moet nou spring"? (2)
- 8.2 Wat is die misverstand?

 Begin so: Babsie dink Robert wil ... (2)
- 8.3 Kies die antwoord wat **NIE REG IS NIE**.
 Ben se gesigsuitdrukking in **raampie 7**, bewys dat hy ... is.
 - A benoud
 - B gespanne
 - C bekommerd
 - D verlig (1) [5]

VRAAG 9: KYK EN KOMMUNIKEER

Kyk elke keer na die prent, lees die situasie en voer die opdrag uit.

9.1 SITUASIE: Sarel en Kabelo is goeie maats. By die werkplek, gedurende etenstyd, het hulle besluit om saam 'n speletjie te speel. Sarel dink hy gaan verloor, want hy het 'n verkeerde besluit geneem.

[Bron: Clip art]

OPDRAG: Hoe sal Sarel vir Kabelo verduidelik wat fout is en hom op 'n

beleefde manier vra of hy sy fout kan regmaak?

Voltooi die sin in ongeveer 15 woorde.

Kabelo: Wat is nou verkeerd, Sarel?

Sarel: Kabelo, (2)

9.2 SITUASIE: Tshepo en Thandi is lief vir mekaar. Om te bewys hoe lief Tshepo vir Thandi is, het hy vir haar 'n mooi presentjie gegee. Thandi is baie bly daaroor.

[Bron: Clip art]

OPDRAG: Hoe sal Thandi vir Tshepo sê dat sy **dankbaar is** en dat sy die mooi presentjie **waardeer**?

Voltooi die sin in ongeveer 15 woorde.

Thandi: Tshepo, (2) [4]

TOTAAL AFDELING C: 60

(1)

AFDELING D: LETTERKUNDE

- 1. Hierdie AFDELING bestaan uit DRIE vrae.
 - VRAAG 10: DIE TWEE GESINNE VAN LIZZIE MNQEBISA Myicelie Pienaar
 - VRAAG 11: LUGSPIEËLINGS Jackie Wolvaart
 - VRAAG 12: AG NEE DANKIE MAN, OUPA! H du Plessis
- Beantwoord TWEE van die drie vrae.

LUGSPIEËLINGS - MYICELIE PIENAAR

VRAAG 10: DIE TWEE GESINNE VAN LIZZIE MNQEBISA – MYICELIE PIENAAR

Lees die onderstaande uittreksels en beantwoord die vrae.

... So tussen die poets en vee onthou Lizzie dat die skole teen die einde van die week sluit. Haar twee laatlammers neuk nou al om hiernatoe te kom. Maar waar moet die geld uitkom?...

- 10.1 Waarom wil Lizzie se kinders na haar toe kom?
- 10.2 Waarvoor spaar Lizzie haar geld? Gee net EEN rede. (1)

"Die gastekamer het blomkussings en blompotte," vertel Beate, "Lizzie weet dis waar al ons gaste slaap. Is mos Lizzie, nè?"

Lizzie knik. Vir wat moet ou Dâhl so orig wees om haar twee gesinne deurmekaar te roer. Sy hou daarvan so uitmekaar. Hoe gaan sy haar committee run met die twee kleintjies op haar nek? Dis die moeilikheid met mense soos Estrelita, hulle dink net aan hulleself.

- 10.3 Waarom kan Joseph en Princess nie by hulle ma slaap nie? (1)
- 10.4 Waar moet die kinders volgens Beate gaan slaap? (1)
- 10.5 Waarom het Estrelita Lizzie se kinders by die crèche gaan haal? (1)
- 10.6 Waarom wil Boeta nie hê dat sy ma vir Estrelita moet werk nie? (1)

10.7 Pas die woorde in KOLOM B by die karakters in KOLOM A. Skryf net die vraagnommer en die korrekte letter neer, bv. 10.7.5 E.

	KOLOM A	KOLOM B				
10.7.1	Lizzie	A slaapplek				
10.7.2	Soufie	B struggle				
10.7.3	Ouma	C stokvel				
10.7.4	Boeta	D crèche				

(4) [10]

EN/OF

VRAAG 11: LUGSPIEËLING – JACKIE WOLVAART

Lees die onderstaande uittreksels en beantwoord die vrae.

"Relax baby, ou Bus is in control, oh yes."

Hy skakel die radio aan en luide musiek ruk deur die motor. Rosina se voet tik op die maat van die tromme en haar bolyf wieg liggies saam.

Swetsend skiet Buster by 'n ouerige dame in 'n Volksie verby. "Moes vammelewe al oppie scrapheap gewees het met kar en al, ou koei!"

- 11.1 Waar het Buster en Rosina mekaar ontmoet? (1)
- 11.2 Watter groot droom het Rosina? (1)
- 11.3 Hoe, volgens Buster, gaan hy Rosina met haar droom help? (1)
- 11.4 Buster wys min respek teenoor ou mense. Gee 'n bewys uit die uittreksel dat Buster min respek vir ou mense het. (1)

Iemand in 'n verslete denim gryp haar hand, "En wat soek 'n fraai ding soos jy hier?"

Sy probeer haar hand wegtrek, maar hy hou haar vas.

"Ek wil kom sing en dans op die verhoog," vertel sy en hy skud sy kop.

"Jy's by die verkeerde adres, sussie. Weet jou ma ooit jy's hier?"

- 11.5 Wat doen die man in die "verslete denim" by die klub? (1)
- 11.6 Wat weet die man van Buster? (1)

11.7 Voltooi die paragraaf hieronder. Kies gepaste antwoorde uit die volgende lysie. Skryf slegs die vraagnommer en die korrekte antwoord neer.

vingerafdrukke; pimp; dopgehou; krimineel; klere; gefotografeer

Rosina is doodbang en deurmekaar toe die polisie haar ondervra. Hulle behandel haar asof sy 'n (11.7.1) ... is. Hulle vra haar adres, sy word van alle kante (11.7.2) ... en selfs haar (11.7.3) ... word geneem.

(3)

11.8 Wat leer hierdie verhaal jou?

(1) **[10]**

EN/OF

VRAAG 12: AG NEE DANKIE MAN, OUPA! - H DU PLESSIS

Lees die onderstaande uittreksels en beantwoord die vrae.

Laas Saterdag was Ouma se oë nie rooi nie, altans nie sover hy weet nie, want nie sy of Oupa was tuis nie. Toe hy met sy ma daaroor praat, het sy net effens gesug soos wanneer sy rapport swak was en toe gesê dat die ou mense ook maar hulle dingetjies het om te doen en dat hy darem nou groot genoeg is om self iets te reël vir Saterdae. Sy mond het sommer vanself oopgehang.

- 12.1 Beantwoord die volgende vrae:
 - 12.1.1 Met watter verkeerde ding is Oupa besig wat Kallie se ouma soms laat huil? (1)
 - 12.1.2 Watter verskonings maak Ouma as Oupa nie tuis is nie? Noem TWEE dinge. (2)
 - 12.1.3 Wat doen Kallie en Oupa op 'n Saterdag saam? Noem EEN ding. (1)

"Oupa is gesond," verseker sy pa hom sober. "Hoekom gaan fliek jy en Tommie nie vanmiddag nie?"

"OK", Kallie glimlag flou en sy pa lag, "Goed, voor jy vra. Ek sal betaal." "Jis, dankie Pa. Is dit OK Ma?"

"Gaan geniet dit en gedra julle mooi," sy is weer met die potte doenig.

- 12.2 Beantwoord die volgende vrae:
 - 12.2.1 Kallie geniet nie die dag nie. Sê waarom. (1)
 - 12.2.2 Waarom voel Kallie bly dat sy maats nie vir Oupa ken nie? (1)

12.3 Voltooi die blokraaisel.

- Gebruik die leidrade om die sinne te voltooi.
- Skryf slegs die vraagnommer en die antwoord in die ANTWOORDEBOEK neer.
- Die antwoorde wat met die gegewe letter begin, moet op die inhoud van die verhaal gebaseer word.
- Jou antwoorde moet korrek gespel word.

12.3.1	а			t		
12.3.2	S					
12.3.3	Α					
12.3.4	S					

- 12.3.1 Kallie se ouma bak vir Kallie smaaklike ...
- 12.3.2 Kallie se grootouers bly nou in die ...
- 12.3.3 ...! 'n Uitroep wat wys hoe kwaad Kallie vir Oupa is.
- 12.3.4 Kallie is geskok toe hy hoor sy oupa wil van sy ouma ...

(4) [10]

TOTAAL AFDELING D: 20

GROOTTOTAAL: 120